

**ИНФОРМАЦИИ ЗА НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКИОТ ПРОЕКТ
“КУЛТУРНО – ИСТОРИСКИТЕ СЛУЧУВАЊА КАЈ АЛБАНЦИТЕ
ВО МАКЕДОНИЈА ВО ТЕКОТ НА XIX-XX ВЕК”**

Наслов на проектот:	“Културно – историските случувања кај Албанците во Македонија во текот на XIX-XX век”
Јавна научна установа носител на проектот:	ЈНУ Институт за духовно и културно наследство на Албанците – Скопје
Главен истражувач	Проф. д-р Скендер Асани, научен советник
Истражувачка екипа:	Проф. д-р Севдаил Демири, доц. д-р Бесник Рамети, асс. Емин Аземи, асс. Сали Ислами
Научно-истражувачка област, поле:	Хуманитарни науки, историја, културологија
Времетраење на проектот:	2021 -2023
Корисници на резултати:	Институт за духовно и културно наследство на Албанците - Скопје, Министерство за образование и наука, други заинтересирани институти и универзитети, студенти и истражувачи
Поддржано од:	Министерството за образование и наука на Република Северна Македонија

РЕЗИМЕ

Проектот “Културно – историските случувања кај Албанците во Македонија во текот на XIX-XX век” претставува сложено научно истражување, кое има за цел да ги проучува изминатите два века на Албанците кои живеат во денешната Република Северна Македонија. Конкретно, истражувањето повеќе се фокусира на културните и историските случувања на Албанците во текот на XIX-XX век, кои биле доста енергични и сложени.

Извесниот период се совпаѓа со брзите случувања и промени во сите аспекти на општественото живеење, како резултат на промените што се случуваат на светско ниво поради забрзувањето на процесот на индустријализација и техничко-технолошкиот развој.

Албанците во овој период живееле во рамките на Отоманската империја, а за тоа време се формирала албанската нација, како резултат на напорите на нашите преродбеници кои главно живееле во странски земји во егзил. Албанската национална преродба игра важна улога во националната свест на Албанците, давајќи голем придонес во нивниот образовен и културен развој.

Албанците кои денес живеат во границите на Република Северна Македонија дадоа вреден придонес во сите фази на албанската национална преродба. Една од највисоките вредности на Албанците од нашата земја е Конгресот за азбуката на албанскиот јазик во Битола (1908), кога за прв пат, по долг период од пет века под османлиска власт, сите Албанци се здружиле заедно да ја промовираат заедничката азбука со латински букви, што беше основа за запечатување на прозападната ориентација на Албанците.

Придонесот на овој проект за пројабочување и проширување на научните сознанија се состои во собирање и проучување на нови документи и факти за многубројните културни и историски настани кај Албанците во Македонија во текот на XIX-XX век.

Оригиналноста на проектот лежи во фактот што повеќето од документите се претставени за прв пат во јавноста и претставуваат важна новина за историската наука.

Предметот на истражувањето се протега на целото албанско подрачје на Република Северна Македонија, почнувајќи од Куманово, Скопје, Тетово, Гостивар, Битола, Дебар, Кичево, Охрид и Струга. Истражувано е реализирано во централните и локалните архиви, во централните и локалните библиотеки на овие градови, како и се

INSTITUTI I TRASHËGIMISË SHPIRTËRORE E KULTURORE TË SHQIPTARËVE – SHKUP
ИНСТИТУТ ЗА ДУХОВНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО НА АЛБАНЦИТЕ – СКОПЈЕ
INSTITUTE OF SPIRITUAL AND CULTURAL HERITAGE OF THE ALBANIANS – SKOPJE

Fahu postal 171, tel: +389 (0) 2 3215 381; +389 (0) 2 3215 382; www.itsh.edu.mk; e-mail: kontakt@itsh.edu.mk

следени релевантните усни преданија кои сè уште можат да се користат како важен извор на историски информации. Исто така е истражувано и во државните архиви на Република Албанија, Република Косово, Република Бугарија, Република Турција, Италија, а особено Архивот на Република Хрватска, каде што е пронајдено извонредно архивско богатство за историјата на Албанците во текот на XIX-XX век.

Целото истражување е објавено во посебна студија на 502 страници, со студискиот и документарниот дел.

Ц Е Л И

Со оглед на фактот дека досега немаше сериозно, сеопфатно и институционално истражување на споменатата тема од страна на албанските истражувачи, беше исклучително важно да се продлабочат студиите на ова поле и да се даде конкретен придонес за едно двовековно минато на Албанците на Северна Македонија.

Главната цел на ова истражување беше тоа да биде солидна основа за пишување на општата историја на Албанците од Северна Македонија, токму од Институтот за духовно и културно наследство на Албанците - Скопје, како релевантна институција која е посветена и му припаѓа професионално да се занимава со овој научен проблем.

Меѓу другите цели на проектот, истакнуваме:

-Продлабочувањето на албанистиката за двовековниот период, кога на национално ниво се случуваа големи културно-историски настани на денешната територија на Република Северна Македонија;

-Давање конкретни придонеси, објавување студиски и документарни книги, кои претставуваат солидна основа за пишување на општата историја на Албанците од Северна Македонија;

- Формирање на воспоставена научна платформа, која може да се земе како основа при составувањето на новите учебници по предметот историја и општество, кои за жал продолжуваат да се издаваат со значителни пропусти;

-Оригиналноста на документите, од кои повеќето за првпат се презентираат пред научната публика, да бидат важна свежина за науката за историјата, а не само, за откривање на нови тематски аспекти;

- Поставување здрави основи на историографската наука кај Албанците од Северна Македонија, кога се доведуваат во прашање културно-историските случувања на Албанците од овие краишта во текот на векот. XIX-XX;

-Странските истражувачи (неалбанци) имаат нова можност да ја запознаат објективната реалност на Албанците од овој регион во овој сложен временски период кој се протега во XIX-XX век, итн.

РЕЗУЛТАТИ

Некои од резултатите од реализација на научно – истражувачкиот проект: “Културно – историските случувања кај Албанците во Македонија во текот на XIX-XX век”:

-Првата сериозна и сеопфатна студија спроведена институционално од албанските истражувачи на ИДКНА - Скопје за албанската историја и култура во Северна Македонија за периодот од XIX-XX век;

-Истражување во значајни регионални и странски државни архиви поврзани со темата за културно-историските случувања кај Албанците во текот на XIX-XX век;

- Опременоста на ИДКНА - Скопје со значајни историски документи, кои во иднина ќе им служат на истражувачите и за други истражувачки и компаративни теми;

- Споредба на досегашните научни достигнувања од оваа област, односно локални (албански и македонски) и меѓународни објавени извори;

-Компаративна анализа за верификација на научните податоци, кои се многу значајни за историската наука и албанистиката воопшто;

- Објавување на студијата и истражувањето во посебна книга на ИДКНА - Скопје, со 502 страници од Б5 формат, со централна тема на проектот;

-Промоција на проектот и понатаму на книгата на посебен начин во Скопје, а потоа во Приштина, Тирана и други значајни регионални и светски центри;

- Објавувањето на научни резултати од овој проект, во иднина и на странски јазици, значи дека изворот на информации е многу точен и добредојден за странските истражувачи, токму поради фактот што се прави на автохтона област, за која Албанците пишуваат можеби за прв пат на толку сериозен начин;

-Во контекст на меѓународното запознавање на културно-историските случувања на Албанците од Македонија во текот на XIX-XX век, странските истражувачи кои се интересираат и за минатото на малите балкански народи, ќе имаат една врата отворена за продлабочување на нивните студии за овој временски период;

-Важна патека за историјата и научната албанонологија воопшто;

- Опрема на ИДКНА - Скопје со документи, литература и логистичка опрема (инвентар и слично), за потребите на научните истражувачи, и др.

Скопје, 30.11.2023